

Längs möjligheternas stig

Berättelser och aktivitetstips
för barn om globala frågor

Innehåll

- 3 Förord
- 4 Pedagogiska utgångspunkter
- 5 **Ett frö av hopp**
- 6 Bakgrundsinformation om Uganda
- 7 Berättelse: Ett frö av hopp
- 9 Frågor
- 13 **Den farliga skolvägen**
- 14 Bakgrundsinformation om Nepal
- 15 Berättelse: Den farliga skolvägen
- 17 Frågor
- 18 Aktivitet: Rörelse-bana
- 20 **Längs möjligheternas stig**
- 21 Bakgrundsinformation: Varje barn har rätt till utbildning
- 22 Aktivitetstips: Att jobba med bilder
- 24 **När en katastrof inträffar**
- 25 Bakgrundsinformation: Nödhjälp
- 25 Frågor och svar om humanitär hjälp

Text: Sini-Juulia Hiljanen

Redaktion: Sini Tyvi och Juhana Malme

Översättning: Kaj-Mikael Wredlund

Ombrytning: Otto Koivunen/Escapade Graphics

Pärbild: Antti Yrjönen

Tryck: Grano Oy, 2024

Förord

När man tar upp globala frågor med barn vill man öka deras vetskap till exempel om världens mångfald, hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Att behandla globala frågor redan i barndomen, utgör grunden för ett aktivt världsmedborgarskap som bygger på förståelse och respekt i en mångskiftande värld.

Även om det ibland kan kännas utmanande att behandla dessa ämnen med de allra yngsta, erbjuder materialet som nu föreligger ett inkluderande och lätt sätt att göra det.

Materialet är tänkt att inspirera och stöda alla dem som vill fördjupa sig i hur man utbildar i globala frågor och hur man gör det särskilt med barn inom småbarnspedagogiken (ca 4–6 åringar) och den grundläggande utbildningen (ca 7–9 åringar).

I mitt arbete som lärare inom småbarnspedagogiken har jag sett hur viktigt det är att ge barnen möjligheter att lära sig om sin omvärld. Att utbilda i globala frågor har dessutom redan länge intresserat mig. Uppdraget att framställa detta material vid Kyrkans Utlandshjälp kändes därför både glädjefyllt och trevligt.

Många av de ämnen som ingår då man utbildar i globala frågor har också ingått i mitt arbete inom småbarnspedagogiken. Sådana ämnen är till exempel jämlikhet och miljö. Att förbättra barnens emotionella och kommunikativa färdigheter är också ett sådant ämne.

Det är viktigt att lära barn och unga att uppskatta olikheter och att verka i en mångkulturell omgivning. När man utbildar i globala frågor erbjuder man redskap att förstå komplexa frågeställningar och man ger riktlinjer för en öppnare och mer empatisk värld.

Då jag planerade materialet ville jag finna teman som är både viktiga och inspirerande. Genom att låta händelserna utspela sig i Uganda och Nepal vill jag visa på synsätt och utmaningar som man kan möta på olika håll i världen. Dessa länder utgör kulturella särarter men de möter gemensamma globala utmaningar såsom fattigdomen, ojämlikheten och klimatförändringen.

Jag hoppas att materialet skall kännas inspirerande för läsaren och att det skall bidra till att öka förståelsen för globala frågor både bland barn och vuxna. Jag vill rikta ett tack Kyrkans Utlandshjälp som gav mig möjligheten att framställa materialet. Tack också till alla dem som på sätt eller annat medverkade.

Sini-Juulia Hiljanen

Pedagogiska utgångspunkter

Det här materialet är tänkt att ge barnen inspirerande inlärningsupplevelser som stärker deras kritiska tänkande, empatiska förmåga och förståelse för internationallitet. Uppgifterna är anpassade för barn och de är verklighetsnära. De uppmuntrar till samspel, samtal och aktivitet.

Då materialet framställdes har man beaktat grunderna och målen i småbarnspedagogikens och den grundläggande utbildningens läroplaner. I dem framkommer att utbildning i globala frågor utgör en viktig del av barnens lärtig. Man betonar att det är viktigt att stöda barnens uppväxt på ett sådant sätt att de blir samhällsmedlemmar som känner ansvar, är aktiva och har förståelse för olikheter.

Också den evangelisk-lutherska kyrkans verksamhetsmodeller Stigen och Samarbetskorgarna för samarbetet mellan församlingarnas fostran och kommunernas bildningsväsen, har utgjort centrala utgångspunkter då materialet utformades. I Stigen finns innehåll där barnen bekantar sig med globala frågor genom lek och inläring. Det kan man finna till exempel i avsnitten om åldersperioderna Glädje (3–5 år) och Äventyr (6–8 år). Perioden Glädje är tiden då barnen gläds åt vardagliga ting och då de är särskilt öppna för nya erfarenheter och relationer. I materialet stöder vi det här bland annat genom att öva upp empatin. Under Äventyrperioden är barnen nyfikna och de är beredda att aktivt upptäcka världen. I vårt material uppmuntrar vi dem att frimodigt undersöka globala frågor och reflektera över sina förhoppningar.

Samarbetskorgarna ger församlingarna och kommunerna tydliga strukturer för samarbetet och man respekterar religionernas mångfald. Det skapar en grund för mångsidiga inlärningsmöjligheter för barn med olika bakgrund. I vårt material beaktar vi de verksamhetsprinciper som finns i Samarbetskorgarna och i Utbildningsstyrelsens anvisningar. På sätt kan vi säkerställa en inlärningsmiljö som är trygg och respektfull.

BILD: ULRIKKA MYÖHÄNEN

Läraren **Mary Tuhirwe** undervisar andraklassare i skolan Kabubbu.

Att öka barnens emotionella och kommunikativa färdigheter är en väsentlig del av utbildningen i globala frågor eftersom den inte enbart består av att förmedla information utan också av känslomässiga reaktioner och att lära sig något av det man känner. De vuxna bör erbjuda barnen en trygg och respekterande inlärningsmiljö så att barnen fritt kan uttrycka sina tankar och känslor särskilt när man tar upp svåra frågeställningar.

Materialet innehåller två berättelser som är tänkta att väcka barnens intresse och erbjuda möjligheter till diskussion och inläring. Berättelserna är fiktiva men de bygger på verkliga omständigheter och erfarenheter i de länder där Kyrkans Utlandshjälp verkar. I anslutning till berättelserna finns det förslag till aktiviteter som kan uppmuntra barnen att undersöka ämnena närmare och omvandla det de lärt sig till handlingar.

Utöver de två berättelserna finns det i materialet autentiska bilder från olika håll på vår jord. Med dessa konkreta exempel kan du för barnen öppna ett fönster ut mot världen och samtala med barnen om globala frågor.

Du kan använda materialet så som du själv finner lämpligt. Det vår förhoppning att du skall bli inspirerad och att du skall finna mod och tillförsikt att integrera globala frågor i barnens inläring. Tillsammans hoppas vi kunna bygga en värld där var och en har möjlighet att blomma och leva ett människovärdigt liv.

ETT FRÖ AV HOPP

Den här berättelsen handlar om att inte förlora hoppet i svåra tider. Berättelsen huvudperson Lilian och hennes familj är tvungna att ta till flykten från sitt hemland Demokratiska republiken Kongo till Uganda. Där är allt nytt och spännande. Man talar till och med ett annat språk där. I fickan har Lilian en sten som hon bär med sig under hela flykten. Stenen inger henne hopp och trygghet. Berättelsen är fiktiv men den handlar om sådant som berör många familjer och barn också i det verkliga livet.

Berättelsen lär oss att man också mitt i svårigheterna kan finna styrka och finna glädje i de små tingen. Med hjälp av berättelsen kan man föra varierande samtal som stärker de emotionella och kommunikativa färdigheterna. Man kan tala om flyktingskap, hemlängtan, hopp, gemenskap och hur mycket det betyder att få hjälp.

Anvisningar

- Läs berättelsen tillsammans med barnen. Efter det kan ni samtala om den med hjälp av de frågor som finns angivna nedan.
- För att berättelsens början och slut skall framgå tydligt kan du till exempel plinga i en triangel (eller använda någon annan ljudkälla) eller låta den som läser placera en hatt på sitt huvud när berättelsen börjar. Hatten tas av när berättelsen slutar.
- Berättelsen kan kombineras med en aktivitet där ni sår ett frö som sedan blir en växt. Till den kan man sedan viska sina drömmar och förhoppningar.

12-åriga **Shakirah Nauyo** kan inte använda sin vänstra hand eftersom hon skadat den i en olycka. Kyrkans Utlandshjälp stöder också elever som är i behov av särskilt stöd.

BILD: ULRIKKA MYYHÄNEN

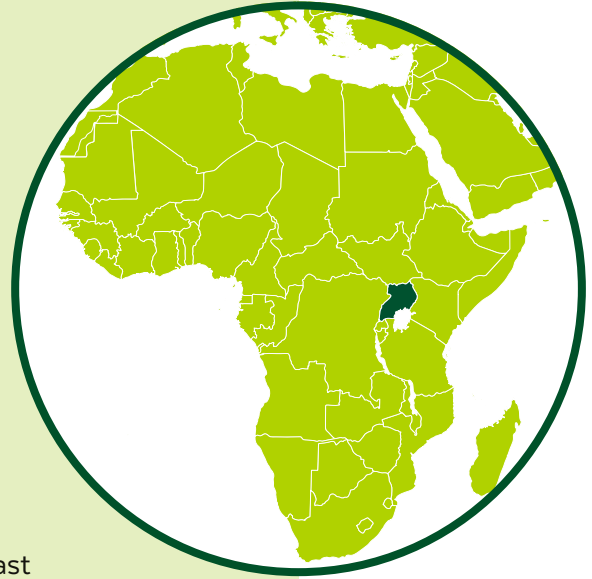
Bakgrundsinformation om Uganda

Uganda är ett land utan havskust i östra Centralafrika, känt för sina vackra landskap och sin mångsidiga kultur. Landet har en befolkning på cirka 49 miljoner (2023). Uganda har en av de yngsta befolkningarna i världen, med så mycket som 78 % under 30 år. Ugandas huvudstad är Kampala.

Uganda är ett låginkomstland där många människor lever i fattigdom, även om den extrema fattigdomen har minskat. Uganda står inför den största och snabbast växande flyktingkrisen i Afrika. För närvarande finns det mer än 1,5 miljoner flyktingar i Uganda. De flesta av dem kommer från grannländerna Sydsudan och Demokratiska republiken Kongo, men det finns också flyktingar från Somalia, Rwanda, Burundi och andra länder. Uganda är det största flyktingmottagande landet i Afrika och även bland de tio största i världen.

Ugandas politik för flyktingmottagande och integration skiljer sig från många andra länders. I stället för att placeras i flyktingläger hänvisas flyktingar till flyktingbosättningar, där de får en liten bit mark att bygga hus och odla på. Utöver att tilldelas en jordlott uppmuntras flyktingarna också att engagera sig i lokalsamhället. Flyktingar kan arbeta och starta företag. De får också tillgång till grundläggande tjänster som hälsovård och utbildning, vilket bidrar till deras integration och självständighet.

Majoriteten, cirka 80 %, av de flyktingar som anländer till Uganda är kvinnor och barn, för vilka tillgång till utbildning och utkomstmöjligheter i deras nya miljö i flyktingbosättningarna är avgörande.

Berättelse: Ett frö av hopp

Den här berättelsen handlar om en liten flicka som heter Lilian. I hennes hemland, Demokratiska republiken Kongo, sken solen nästan varje dag.

Lilians familj bestod av tre bröder, en syster, en mamma och en pappa. De bodde på en plats där det inte alltid fanns tillräckligt med mat.

Trots alla svårigheter älskade Lilian sitt hem, sin familj och sina vänner väldigt mycket. Hon drömde om att en dag få gå i skolan med sina bröder, eftersom familjen ännu inte hade råd att skicka henne till skolan.

När solen torkade jorden var måste familjen färdas långa sträckor för att hämta vatten. Det var en lång och tröttsam färd, men Lilian älskade att samla de vackra stenarna hon fann. De lyste så vackert i solen. En dag hittade hon en särskilt vacker rosa sten som skimrade i regnbågens alla färger. Hon stoppade stenen i sin ficka och gick hem.

När Lilian kom hem berättade hennes familj att de måste lämna byn genast. Det var inte längre tryggt att stanna hemma, eftersom det hade varit oroligheter i området. Så de gav sig i väg och lämnade allt som var bekant och tryggt; hem, vänner och släktingar. Lilian kände sig rädd.

De färdades långt till fots, genom skiftande landskap. Det var en besvärlig färd, men de trodde att de skulle finna en trygg plats någonstans.

Till slut, efter en lång vandring, kom de fram till Uganda. De möttes av människor som hade kommit för att hjälpa till. Människorna gav Lilians familj ett varmt välkomnande. De fick också lite mat och dryck och en bit mark att bygga sitt nya hem på. Familjen var tacksam för att de hade överlevt resan, men de visste att de svåra tiderna inte var över än.

Lilians föräldrar började genast att söka arbete för att kunna köpa mat. De nya grannarna försökte också göra sitt bästa för att hjälpa Lilians familj. Lilian fick höra att det fanns planer på att bygga en skola i närheten men nu var det långt till närmaste skola.

När solen gick ner och alla äntligen gick till vila kom Lilian ihåg stenen i fickan. Lyckligtvis var den kvar! Stenen var hennes enda minne av hemmet i Kongo. Lilian befارade att hon skulle mista också den ifall den blev borttappad. Därför tog upp stenen ur fickan och grävde ner den i marken. På så sätt skulle den vara i säkerhet och bara hon skulle veta var den fanns. Det skulle vara hennes egen hemlighet.

Dagarna gick med att utforska ett nytt land och lära sig ett nytt språk. Lilian var mycket ängslig över att vara i Uganda, men lyckligtvis tog hennes föräldrar och syskon väl hand om henne.

En dag efter solnedgången, precis när hon kände väldigt stor hemlängtan, lade Lilian märke till något på marken. På samma plats där hon hade gömt stenen växte det något. Något grönt... Det var en växt!

Den skimrande skatten var ingen sten utan den var en böna som hade börjat växa under jorden!

Lilian satte sig på marken och beundrade det lilla skottet. "Hej lilla växt", sa hon försiktigt, "du har gett mig mycket mod och hopp. Jag tror att jag kan lita på dig. Vill du höra min dröm?"

Hon log mot växten och fortsatte: "Jag hoppas att vi en dag ska kunna åka hem igen. Jag vill att vi ska ha en trygg plats där vi kan vara tillsammans utan rädsla eller oro. Jag hoppas också att jag en dag ska kunna gå i skolan. Då skulle jag kunna bli läkare och alltid kunna hjälpa dem som behöver hjälp."

Lilian kände hopp och tacksamhet i sitt hjärta. Hon planerade att besöka växten varje kväll och viska trevliga saker till den. Kanske skulle det hjälpa växten att växa om den fick höra trevliga saker.

"Jag undrar om den kommer att växa till en stark och vacker bönstjälk som kan ge mat åt hela familjen?", tänkte Lilian. Hennes familj skulle kunna ta hand om växten tillsammans och ta hand om den på samma sätt som de tar hand om varandra.

Frågor

Nedan finns några exempel på hur du kan samtala med barnen om olika ämnen utgående från berättelsen. Välj de frågor som är mest lämpliga med tanke på barnens åldersnivå.

Flyktingskap

Hur kände sig Lilian när hon var tvungen att fly och lämna sitt hem och vad skulle du göra om du befann dig i en liknande situation?

Har du känt dig ängslig eller nervös i någon situation?

Diskutera vikten av att vara snäll mot människor som är nykomlingar.

Hemlängtan

Fråga barnen om de har känt att de har saknat något eller någon.

Samtala om hur Lilians familj klarade av sin hemlängtan. Berätta för varandra hur ni hanterar er längtan och vad nu sysslar med när ni längtar efter något eller någon.

BILD: KAJ-MIKAEEL WREDLUND

Marita Kahubanga, 32, och hennes tre barn flydde från den Demokratiska republiken Kongo till Uganda. Då de anlände till flyktingcentralen tog Marta dessutom hand om två barn som anlände till Uganda utan sina föräldrar. Barnen var hemma från samma by som Marta. De sammanlagt fem barnen är i åldrarna 17,9,8,7 och 4 år. Familjen bor i ett hus som är byggt av soltorkade lertegel. Den lokala församlingen hjälpte att bygga huset. Fyra av barnen går i skolan. Marta berättar att hon inte har råd att betala skolavgifterna. Därför skickas barnen tillbaka hem från skolan bara efter några timmar. Barnen gör ändå sina läxor och hjälper till därhemma bland annat genom att hämta vatten.

Hopp

Ni kan samtala om vad hopp är.

Diskutera hur vi kan vi kan bevara hoppet i svåra tider, både i våra egna liv och i andras liv.

Har du ett viktigt föremål/sak/person som känns trygg och som du kan dela dina drömmar med, såsom Lilian hade en "sten"?

Lilian hoppades att få gå i skolan och att bli läkare och hjälpa andra. Vilka drömmar och förhoppningar har du?

Att hjälpa

Fundera tillsammans på vilket sätt Lilians familj fick hjälp och stöd i det nya landet och hur viktigt det är att hjälpa andra och vara vänlig.

Fråga barnen vad de kan göra för att hjälpa andra.

Vatten och mat

Lilian måste hämta vatten långt borta. Var får du tag på vatten?

Kan du nämna något som man kan göra med vatten? (t.ex. tvätta händerna, dricka, vattna växter)

Lilians familj hade inte alltid tillräckligt med mat. Hur skulle du känna om du inte fick mat varje dag?

Ni kan också diskutera varifrån olika slag av mat kommer, t.ex. var potatis och morötter växer.

BILD: ULRIKKA MYÖHÄNEN

Riktiga grå och ljusröda bönor.

Aktivitetstips: Så ett frö av hopp

Syftet med den här aktiviteten är att uppmuntra barnen att uttrycka sina känslor, tankar och drömmar. Samtidigt vill den visa på ett konkret sätt att engagera sig i globala frågor och hjälpa att förstå hur små handlingar kan göra stor skillnad.

Du behöver

- Planteringskrukor, t.ex. återvunna kvarg-burkar
- Mull
- Frön (vad du än hittar, t.ex. krasse, majs, solrosor, ärtor eller till och med frön som blivit över från uppäten frukt/grönsaker)

Anvisningar

- Inled med att läsa berättelsen Ett frö av hopp för barnen och diskutera teman i berättelsen såsom hopp, drömmar och att hjälpa andra.
- Plantera fröet/fröna i jorden och följ eventuella odlingsanvisningar för ifrågasvarande växt. Ni kan plantera ett gemensamt "Frö av hopp" eller ett för var och en.
- Medan ni planterar fröna och ser dem växa kan ni samtala om frågorna här nedan.
- I berättelsen Ett frö av hopp, talar huvudpersonen Lilian till växten i hopp om att växten ska växa sig stor och stark efter att ha hört hennes drömmar. Ni kan komma överens om att man när man vill kan man viska till växten vad man tänker, känner och önskar. Man kan lita på växten, för den kommer inte att berätta några hemligheter vidare. När man andas frigörs i utandningen koldioxid, vilket växter fångar upp och gillar när man talar med dem.

Frågor

Att sköta en växt: Vad behöver vi göra för att fröet skall bli en grönskande växt?

Växtens behov: Vad behöver växter för att växa?

- Sol, värme, vatten, koldioxid, näring och utrymme.

Växternas betydelse för livet: Varför behöver vi växter?

- Samtala om vilken betydelse naturen har, hur den kan hjälpa oss att må bra och varför det är viktigt att ta hand om naturen - t.ex. den har en lugnande inverkan, den ger oss ren luft, mat och byggmaterial och djuren bor ju i naturen.

Väntan på att det skall växa: Vad tron ni händer närmast när vi har planterat fröet?

- Här kan man också tala om tålmod, en växt börjar inte växa i ett nafs.

Ansvar: Vad behöver vi komma ihåg och göra för att växten skall växa?

Samarbete: Hur kan vi hjälpa varandra att tillsammans sköta om växten?

Eventuella svårigheter: Vad kan hända om växten inte blir tillräckligt omskött?

På grund av familjens ekonomiska situation måste barn i skolåldern ofta ta hand om sina småsyskon. På bilden den nepalesiska flickan **Diya**, 15, som går i skolan samtidigt som hon tar hand om sin lillebror. Diva sköter också familjens vattenbuffel. Den mjölk som buffeln ger är familjens främsta inkomstkälla.

DEN FARLIGA SKOLVÄGEN

Den här berättelsen handlar om nepalesiska barns vardag. Berättelsen är fiktiv, men behandlar frågor som är mycket verkliga och vardagliga för många barn.

Berättelsen är utformad för att väcka tankar och diskussioner om vikten av att gå i skola och om de utmaningar som många barn runt om i världen, till exempel i Nepal, möter på sin skolväg. Genom att återge berättelsen för barnen och sedan diskutera med dem, får barnen ett bra tillfälle att lära sig om många viktiga teman i globala frågor såsom hållbar utveckling, trygghet, ojämlikhet och att hjälpa andra.

Anvisningar

- Läs berättelsen nedan för barnen och gå sedan vidare till att diskutera berättelsens teman. Om du vill kan du använda frågorna i slutet av berättelsen som hjälp. Du kan ta upp olika teman från berättelsen beroende på vad som inspirerar dig.
- För att göra början och slutet på berättelsen tydlig och intressant kan du användas ett musikinstrument (t.ex. en triangel) för att signalera när berättelsen börjar och när den slutar. Eller så kan läsaren placera en hatt på sitt huvud vid början och ta av den vid slutet.
- Du kan kombinera berättelsen med rörelser för att hjälpa barnen att leva sig in i vilka olika hinder och utmaningar som barn i olika delar av världen kan möta på sin väg till skolan eller förskolan. Du hittar instruktioner för detta i efter frågorna som anknyter till berättelsen.

BILD: SHANTA NEPALI PRODUCTIONS

Elever vid Shree Shiddadip-skolan i Nepal.

Bakgrundsinformation om Nepal

Nepal ligger i Sydasiens och har en befolkning på cirka 31 miljoner. Huvudstaden är Katmandu. Nepal är känt för bergskedjan Himalaya och i synnerhet berget Mount Everest, världens högsta berg. Nepal har en mångsidig naturmiljö och en rik kultur.

Nepal står också inför många utvecklingsutmaningar. Det bergiga landet är mycket sårbart för naturkatastrofer såsom översvämningar, torka, jordskred och jordbävningar. Nepal är ett av de fattigaste länderna i Asien och cirka en fjärdedel av befolkningen lever fortfarande under fattigdomsgränsen. Många nepaleser utsätts också för diskriminering på grund av kön, kastillhörighet, etnicitet eller boningsort.

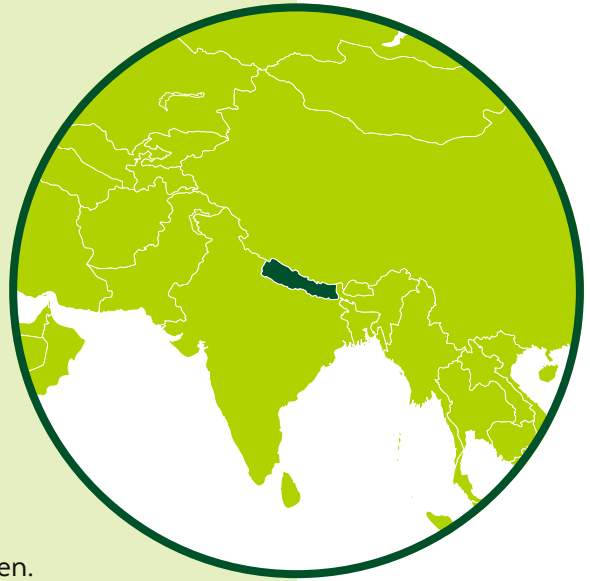
De flesta människor försörjer sig på jordbruk och det finns en hög grad av migration från landsbygden för att arbeta utomlands, särskilt till Indien.

Utbildningssystemet i Nepal består av grundskola (årskurserna 1–8) och skola med årskurserna 9–10 samt andra stadiets utbildning. Även om skolan i princip är gratis fram till årskurs 8, möter många familjer i praktiken ekonomiska hinder för barnens skolgång. Det handlar bland annat om att inte ha råd med skolavgifter, inköp av läroböcker och skolresor.

Att ta sig till skolan kan vara en utmaning, särskilt på landsbygden och i bergsområden där vägarna och infrastrukturen kan vara dåliga. Ibland, på grund av familjens ekonomiska situation, kan barn i skolåldern också behöva ta hand om yngre syskon för att föräldrarna ska kunna arbeta.

För många nepalesiska familjer är dock utbildning en prioritet och de gör uppoffringar för att se till att deras barn har tillgång till skola. Biståndsorganisationer och regeringen har arbetat för att stödja tillgången till och kvaliteten på utbildning i landet, men utmaningar kvarstår.

Kyrkans Utlandshjälps arbete i Nepal fokuserar särskilt på att stärka fattiga och marginaliserade kvinnors och barns rättigheter, förbättra försörjningsmöjligheterna, öka jämställdheten och främja de mänskliga rättigheterna. Andra arbetsområden är att förbättra landets katastrofberedskap, förbereda landet för klimatförändringen och att ge nödhjälp i katastrofsituationer.

Berättelse: Den farliga skolvägen

Det var en gång en liten flicka som hette Aisha. Hon bodde i en vacker bergsby i Nepal. Aisha älskade skolan och att lära sig, även om det fanns många faror på hennes skolväg. Varje dag var hon tvungen att gå långa sträckor uppför och nedför branta stigar, över berg och genom raviner.

Tidigt på morgonen, när solen ännu inte hade gått upp och det fortfarande var mörkt och allt var fuktigt efter nattens regn, packade Aisha sin ryggsäck och gav sig i väg till skolan. I ryggsäcken fanns ett anteckningsblock och en liten lunch som hennes mamma hade färdigställt.

En av Aishas äldre bröder hade aldrig gått i skolan, utan arbetade långt borta i ett annat land. Aisha var mycket glad över att ha fått möjlighet att gå i skolan. Familjen hade fått stöd från en hjälporganisation för att betala Aishas och den andra broderns skolavgifter.

Varje morgon vid foten av en stor klippa träffade hon sin vän Samir, som också gick i skolan. Samir hade sin fyraåriga lillebror med sig. Barnens vandring till skolan fylldes av skratt och prat, men också av spänning, eftersom naturen i Nepal kunde vara oförutsägbar.

Den första biten av skolvägen var lätt men barnen visste att ett svårare avsnitt ännu låg framför dem. På sin färd var Aisha och Samir oroliga över många saker. Bland annat oroade de sig över att de skulle halka på de steniga stigarna och stöta på vilda djur i skogen som de var tvungna att ta sig igenom. Varje dag korsade de också ett flodområde där strömmen var stark och vattnet kunde stiga högt när det regnade.

Nu dök en ravin upp framför dem. När de närmade sig ravinen började ett skrämmande, mullrande, rytande ljud höras. Det var ett jordskred som hotfullt kom rullade mot dem! Aisha och Samir tog ett fast grepp om Samirs lillebror och sprang så fort de kunde. Lyckligtvis lyckades de ta sig i säkerhet innan skredet nådde dem. De var livrädda, men också tacksamma över att de hade klarat sig oskadda. Eftersom jordskredet hade täckt den väg som de skulle ha följt, var de nu tvungna att ta en annan väg som var lite längre.

Innan barnen kom fram till skolan var de ännu tvungna att ta sig över en bred flod med stark ström. Lyckligtvis hade de redan lärt sig var det säkraste övergångsstället fanns. Samir och Aisha höll hårt i sin lillebror när de försiktigt tog sig ner i vattnet. Det var isande kallt! Steg för steg tog de sig över floden och aktade sig för de hala stenarna. Den här gången var vattennivån lite högre än vanligt på grund av nattens regn, så fållen på Aishas klänning blev blöt.

Äntligen nådde de andra sidan av floden! Bortom ett litet skogsparti syntes redan skolgården och där lekte andra barn. Aisha och Samir hade redan missat sin första lektion på grund den farliga situationen de varit med om på sin färd.

Även om skolvägen kunde vara farlig var det värt besväret att ta sig till skolan. Aisha och Samir visste att man i skolan, utöver att träffa vänner, har möjlighet att lära sig viktiga saker såsom att läsa, skriva och räkna. Deras föräldrar hade också berättat för dem att de kunskaper och färdigheter de fick i skolan, skulle ge dem chansen att förverkliga sina drömmar.

När skoldagen var slut och lunchen var uppäten var det dags att gå hem. Aisha, Samir och hans lillebror begav sig hemåt och hoppades att de skulle komma hem säkert. På vägen pratade de ivrigt med varandra om vad som hade hänt under skoldagen och vilka nya och intressanta saker de hade lärt sig.

Att ta sig till skolan kan vara besvärligt om den ligger i en avlägsen bergstrakt. På bilden Janta Secondary School i Nepal.

Frågor

Här nedan finns några frågor som du kan samtala med barnen om. Välj de frågor som bäst passar barnens åldersnivå.

Var träffades Aisha, Samir och Samirs lillebror innan de begav sig iväg till skolan?

- Vid foten av en stor klippa.

Vilka faror mötte barnen på sin skolväg?

- I berättelsen möter de ett jordskred och en strid flod. De var också rädda för att halka på hala stenar och att stöta på vilda djur.

Varför var deras skolväg just nu särskilt farlig?

- Det hade regnat under natten och det kunde orsaka bland annat att stigarna blev hala, jordskred och högt vattenstånd.

Finns det faror på din väg till dagis eller skolan?

- Till exempel bilvägar och cykelvägar. I Finland följer ofta en vuxen barnen till skolan eller ser till att skolvägen är trygg men i många andra länder måste barnen färdas ensamma långa och till och med farliga sträckor.

Vad gjorde barnen då de stötte på faror?

- De försökte klara sig så gott de kunde, tog hand om varandra och höll hårt om lillebrodern.

Har du någon gång tagit hand om småbarn?

Tänk om de inte skulle ha kunnat ta sig över floden. Vad skulle de ha gjort då?

- De skulle ha blivit tvungna att återvända hem och hoppa över skoldagen.

Vad tror du, varför ville barnen så väldigt gärna ta sig till skolan trots att deras skolväg var farlig?

- Ni kan diskutera varför ni är på dagis eller i skolan. Det kan till exempel vara för att lära er nya saker och få vänner. Utbildning kan också hjälpa människor att finna ett bra jobb och ta sig ur fattigdomen.
- Samtala också om att i Nepal, liksom i många andra länder, kan det finnas olika hinder för skolgången och då måste barnen stanna hemma. Det kan till exempel handla om brist på pengar eller att skolvägen är alltför besvärlig.
- När man gått i skola och studerat är det möjligt att ta sig ur fattigdomen och finna ett bra yrke.

Vad har du lärt dig på dagis/i skolan?

Barn i New Fangak i Sydsudan på väg till skolan. En stor utmaning på skolvägen är ett kärr som man måste ta sig igenom. Man kavlar upp byxbuntarna och lyfter upp kjolen och ser till att skolböckerna inte blir våta.

Aktivitet: Rörelse-bana

Rörelse-banan är utformad för att hjälpa barnen att leva sig in i de utmaningar som barn runt om i världen kan möta på sin skolväg.

Diskutera med barnen innan de beger sig ut på banan vilka faror och utmaningar barn på olika håll i världen kan möta på sin skolväg eller vilka andra hinder de kan stöta på när de färdas till skolan. Påminn barnen om att de faror och utmaningar som beskrivs på banan inte gäller alla barn och att ett barns skolväg knappast är fyllt med alla faror men att det ändå är viktigt att förstå vilka olika hinder som kan vara förknippade med att färdas till och från skolan.

Du behöver

- En tillräckligt stor yta.
- Olika hinder och redskap såsom bollar, ribbstol, bänkar, stolar, bord, balansbräden, mattor, koner, hula-hularingar, rep osv.
- Du kan skapa olika exotiska bakgrundsljud medan barnen rör sig på banan. Djurläten och regnljud finner du på nätet. Musik fungerar givetvis också. Eller så bara en enkel tamburin eller bongotrumma.

Anvisningar

Av de redskap och de material du samlat ihop kan du till exempel konstruera:

- En slingrande stig: lägg ut rep eller snören på golvet som barnen kan balansera på. Barnen kan också studsas från ena sidan av repet till den andra och samtidigt röra sig framåt.
- Hinder längs vägen: placera t.ex. koner på golvet som man måste ta sig runt på ett ben.
- En ojämn väg: lägg ärtpåsar eller mjuka bollar under en mjuk matta för att skapa ojämnheter.
- Ta sig över ett berg: låt barnen klättra upp i ribbstolen för att se utsikten och spana efter alternativa vägar. Om det inte finns någon möjlighet att klättra kan man gå på alla fyra med sträckta ben och armar längs en markerad sträcka. Du kan också lägga fram några hinder att klättra över, t.ex. lådor eller låga bord.
- Gå över en bro: placera en lång bänk som barnen kan balansera på. Beroende på åldersgruppen kan man använda olika typer av rörelser, t.ex. gå på huk, gå på tårna, åla sig fram eller ligga på mage och dra sig fram med endast armstyrka.
- Flodövergång: lägg en halsduk eller kuddar på golvet att hoppa över. Du kan också placera ut ”stenar” av något passligt material som man måste stiga på för att inte träffa ”vattnet”.
- Ett jordskred: En massa bollar eller kuddar som ligger utspridda och som man måste undvika.
- Du kan också hitta på egna hinder och rörelser!

Uppmuntra barnen att utforska banan och övervinna alla hinder. Efter att ni avslutat banan kan ni samtala om vad barnen upplevde och lärde sig. Ni kan prata till exempel om:

- Vilka utmaningar det fanns på banan, vad var svårast?
- Vilka tankar och känslor väcker det att det finns barn som har en mycket besvärlig skolväg?
- Hurdan är barnens egen skolväg och känns den trygg?
- Hur kan vi se till att vår egen färd till dagis/skolan är trygg?

Avslappning efter banan före eller efter pratstunden: Töj och sträck till lugn musik.

BILD: SHANTA NEPALI PRODUCTIONS

I många klassrum i Nepal finns inte pulpeter utan man sitter på golvet. Många familjer har inte möjlighet att stöda och vägleda sina barn när det gäller skolgången. Därför ges det också stödunderundervisning och hjälp med läxläsningen i skolan. Tack var det klarar sig nu flera av barnen bättre i skolan.

LÄNGS MÖJLIGHETERNAS STIG

När man har en utbildning öppnas möjligheter till yrke och utkomst. Då förbättras också samhällets möjligheter att upprätthålla stabiliteten. Därför utgör barnens skolgång det första steget i riktning mot en bestående förändring.

Det här avsnittet har som mål att ge kunskaper om skolgången i de länder där Kyrkans Utlandshjälp verkar och att hjälpa barnen att få en uppfattning om vad som är lika och vad som skiljer sig i de länderna i jämförelse med deras egen vardag.

Bakgrundsinformation: Varje barn har rätt till utbildning

De flesta finländare tar för givet att alla barnen i Finland börjar och slutför grundskolan. Också på global nivå har det blivit allt vanligare att barnen kan börja skolan. Det gör rentav nio av tio barn. 72 procent av dem slutför den grundläggande utbildningen och hälften får dessutom en utbildning i andra stadiet.

Utbildning är en mänsklig rättighet. Enligt FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och Barnkonventionen, har varje barn rätt till undervisning och kostnadsfri grundskola.

I flera länder måste barnen emellertid ha en skoldräkt och familjen måste själv bekosta den och de skolmaterial som behövs. Det är tyvärr en av orsakerna till att många fattiga familjer inte har råd att låta barnen gå i skola.

Skolgången är också förknippad med andra utmaningar. I de fattigaste länderna lär man sig inte i ens de grundläggande färdigheterna, det råder brist på behöriga lärare, kriser och konflikter försvårar skolgången och det är vanligt att man avbryter den. Undervisningsspråket kan vara ett annat än barnens modersmål, skolvägarna är långa och hungern gör det svårt att ta till sig undervisningen. Det är särskilt flickornas skolgång som blir på hälft eftersom de uppmuntras att hjälpa till där hemma i stället för att gå i skolan. Dessutom är det fortfarande vanlig att rätten till utbildning inte förverkligas för de barn som har nedsatta funktioner.

Ett av Kyrkans Utlandshjälps viktigaste mål är att så många barn och unga som möjligt skall kunna gå i skola och få god undervisning. De kunskaper och färdigheter man lärt sig i skolan bidrar till att man kan förverkliga sina drömmar och försörja sig. Skolan utgör skolan dessutom ett tryggt rum för barnen särskilt i kris- och katastroflägen.

Kyrkans Utlandshjälp arbetar inom småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, andra stadiets utbildning och yrkesutbildningen. Man satsar särskilt på utbildning för flyktingar och andra grupper som är särskilt utsatta. Arbetet består bland annat av att bygga skolor, utbilda lärare och förse skolorna med personal och material.

BILD: KAJ-MIKAEL WREDLUND

En småbarnsgrupp vid skolan i Bukere på flyktingbosättningen i Kyaka i Uganda. Barnen lär sig bland annat matematik och engelska genom att leka och sjunga. Eftersom det inte finns tillräckligt med klassrum samlas gruppen i ett tält.

Aktivitetstips: Att jobba med bilder

I anslutning till berättelserna och aktivitetstipsen kan ni bekanta er med barns skolgång på olika håll i världen till exempel med bildpresentationen Längs möjligheternas stig. Bilderna beskriver vardagen i skolor och förskolor i Kyrkans Utlandshjälpens verksamhetsländer. Med hjälp av dem kan man få inblick i olika skolvägar, skolbespisningen och klassrummen. Bilderna utgör ett bra verktyg när man vill samtala om hur skolgången kan te sig på olika håll i världen.

Power Point -presentationen kan nedladdas från Kyrkans Utlandshjälpens materialbank: www.kua.fi/materiaalipankki/mahdollisuuksienpolulla

Man kan använda presentationen som sådan genom att visa bilderna och med hjälp av anteckningarna berätta var bilderna är tagna och vad som utspelar sig på dem. Man kan också använda presentationen till att jobba med bilderna. Då får barnen reflektera lite djupare kring dem.

Alternativ 1

Anvisningar

- Ladda ner presentationen och skriv ut bilderna gärna i formatet A4. Ifall du tänker använda dem flera gånger lönar det sig att laminera dem så att de håller bättre.
- Sprid ut bilderna på golvet så att det är lätt att se dem alla. Samlas kring bilderna.
- Beroende på deltagarnas ålder och gruppens storlek kan ni leta efter bilder av samma typ eller fördjupa er i några utvalda bilder.

Frågor om bilderna

I bildpresentationen finns bilder från Kenya, Uganda och Syrien. Från varje land finns 2-3 bilder de tar delvis upp samma teman. Barnen kan leta efter dessa tematiska likheter och sedan också samtala till exempel om på vilket sett det som man ser på bilderna skiljer sig från det vad vi vant oss vid i förskolan och skolan i Finland.

- På vilka bilder ser vi barn på väg till skolan?
- På vilka bilder ser vi att man äter i skolan?
- På vilka bilder leker man?
- På vilka bilder befinner man sig på en lektion?

Ni kan också fundera på vad som känns överraskande i bilderna och vad nytt ni lärt er om skolgången på annat håll i världen.

Ifall ni vill fördjupa er ytterligare i någon bild och fråga er till exempel vad som utspelar sig på den och vilken stämning den förmedlar, kan ni använda de tilläggsfrågor som finns i respektive bilds anteckningar.

Alternativ 2

Att betrakta bilder och därtill samtala om den är en metod som utvecklats av Abigail Housen och Philip Yenawine. Metoden heter ursprungligen Visual thinking strategies (VTS). Det finns inga färdiga eller slutgiltiga svar. Metoden passar alla åldrar och den stöder bland annat uttrycks- och samarbetsförmågan.

Anvisningar

- Välj en eller några bilder ur presentationen.
- Den som leder samtalet ställer den första frågan.
- Den som leder samtalet bekräftar deltagarnas svar genom att återge det (gärna med andra ord) och peka på bilden peka på just det som påtalats.
- Komplettera gärna med fråga nr 2 om det behövs.
- Om samtalet verkar ebba ut ställer man fråga nr 3 eller använder tilläggsfrågorna.
- Den som leder samtalet bör vara så neutral som möjligt och därmed inte placera svaren och kommentarerna på någon värdeskala.

Grundläggande frågor

1. Vad är det som pågår på bilden?
2. Vad är det som får dig att tänka så?
3. Vad annat kan vi finna?

När ni jobbat färdigt, är det viktigt att tacka för ett gott arbete!

BILD: ACHUOTH DENG

Ibland måste man anordna undervisningen där det för tillfället är möjligt. I New Fangak i Sydsudan håller man lektionerna utomhus i skuggan av ett träd. Eleverna hämtar stolar och pallar hemifrån om de kan. I Sydsudan hjälper Kyrkans Utlandshjälp människor i nöd bland annat genom att ge kontanter för nödvändiga anskaffningar och genom att återuppbygga skolor.

BILD: WARD NASSAN AGHA / KUA

Humanitär hjälp gavs till exempel i Syrien år 2023 då jordskalven där orsakade stor förödelse. Många familjer miste sina hem och de fick tillfälligt härbärge i skolor och idrottshallar. Kyrkans Utlandshjälp fanns på platsen och delade ut bland annat varma kläder och hygienartiklar.

NÄR EN KATASTROF INTRÄFFAR

Detta avsnitt är lämpligt för genomgång och reflektion med lite äldre barn.

I båda berättelserna ställs barnen inför en oväntad krissituation där humanitär hjälp kan behövas. I berättelsen Ett frö av hopp, förekommer det oroligheter på Lilians hemort och familjen måste fly. Människor som varit tvungna att lämna sina hem behöver skydd och hjälp. I berättelsen Den farliga skolvägen möter barnen i sin tur ett jordskred. Naturen kan utan förvarning orsaka stora skador för människor och på byggnader.

Berättelserna kan användas som utgångspunkt för en djupare diskussion om humanitärt bistånd, dvs. hur man kan hjälpa människor i olika delar av världen i katastrofsituationer.

Bakgrundsinformation: Nödhjälp

Vid nödsituationer som orsakats krig och naturkatastrofer tryggar en rätt riktad nödhjälp människors behov av mat, nödvändiga grundförnödenheter, hälsovård, rent vatten och härbärge. Det behövs också toaletter och tvättmöjligheter.

Kyrkans Utlandshjälp är en av Finlands största biståndsorganisationer och den strävar till att hjälpa och stöda människor vid kriser och katastrofer på olika håll i världen. Utöver nödhjälpen har Kyrkans Utlandshjälp specialiserat sig på att trygga tillgången till god utbildning också i katastrofsituationer.

Kyrkans Utlandshjälp hjälper snabbt och effektivt dem som är mest utsatta oberoende av deras bakgrund. En betydande del av arbetet fokuserar vid att hjälpa flyktingar. Både sådana som flytt till ett annat land och sådana som befinner sig på flykt i sitt eget hemland.

Kyrkans Utlandshjälp arbetar även till tiden efter katastrofen då man hjälper människor och samhällen att repa sig. Det arbetet kan bestå av bland annat av psykosocialt stöd och återuppbyggnadsprogram där man iståndsätter skolor och skapar utkomstmöjligheter.

Frågor och svar om humanitär hjälp

Vad är humanitär hjälp?

- Snabb och effektiv hjälp till människor som lider nöd.
- Syftet är att rädda liv, lindra lidandet och att skydda människovärdet genom att förse människor med tillräckligt med mat, rent vatten, grundläggande förnödenheter och härbärge.
- Hjälpen kan ges av internationella organisationer, regeringar, icke-statliga organisationer och frivilliga.
- Humanitärt bistånd kallas också för nödhjälp.

När och varför behövs humanitärt bistånd?

- Vid naturkatastrofer såsom jordbävningar, översvämningar, orkaner och torka.
- Vid väpnade konflikter och krigssituationer där civilbefolkningen lider.
- Vid hungersnöd då människor lider av grav undernäring och matbrist.
- Vid hälsokriser såsom epidemier och smittosamma sjukdomar.

- Humanitärt bistånd behövs både vid plötsliga katastrofer (t.ex. jordbävningar eller orkaner) och vid gradvisa och utdragna kriser (t.ex. torka).

Vad består humanitärt bistånd av?

- Mat, rent vatten, filter, kläder, hygienartiklar, mediciner, sjukvård och psykosocialt stöd.
- Skydd, trygghet, nödhärbärgen.
- Stöd till den lokala hälsovården.
- Utbildning och råd om hälsa och hygien.
- Efter den omedelbara nödhjälpsinsatsen och som en del av övrigt humanitärt biståndsarbete kan man stöda återuppbyggandet av det drabbade området och stöda förberedelserna för framtida katastrofer.
- I krissituationer strävar man dessutom till att så snabbt som möjligt få i gång barnens och de ungas skolgång eftersom det skapar trygghet.

Till vem riktas det humanitära biståndet?

- Enligt de internationella principerna för humanitärt bistånd har varje människa som lider nöd rätt att få hjälp, oavsett etnisk tillhörighet, religion eller nationalitet.
- I det humanitära biståndet respekteras den lokala kulturen och sedvänjorna och man arbetar tillsammans med lokalbefolkningen.

BILD: ANTTI YRJÖNEN

I Charkiv i Ukraina har skolorna flyttat ner i metrostationerna på grund av flygangreppen. Kyrkans Utlandshjälp erbjuder barnen psykosocialt stöd för att livet skall kunna återgå till det normala så småningom. Skolan utgör ett tryggt rum för eleverna där man kan lära sig, tala om sina känslor och träffa andra människor. Kyrkans Utlandshjälp har i sina humanitära projekt i Ukraina också stött barnens och de ungas skolgång genom att distribuera läromaterial och utrusta bombskydd så att de lämpar sig för undervisning.

Kyrkans Utlandshjälp

Södra kajen 8, 00130 Helsingfors

Tfn 020 787 1201

kyrkansutlandshjalp.fi